

VRATA U TIŠINU

Praksa i povijest kontemplativne molitve

Piše: Mladen Herceg, OFM

Jedna priča pripovijeda kako je zaljubljeni mladić svaki dan svojoj djevojci slao pismo po poštaru, izražavajući joj svoju veliku ljubav. Upravo kad je od nje očekivao odgovor o datumu njihove svadbe, doznao je da se njegova ljubljena udaje za poštaru.

❖ Kontemplacija

Kontemplacija je kršćanski molitveni put do iskustva istine o Bogu i istine o čovjeku. Međutim, Bog je poslao čovjeku poruku ljubavi, a on je prima razumom. Današnji je čovjek zaboravio na Boga, pošiljatelja poruke, i „sklapa brak“ s razumom (*ratio*), prenositeljem poruke. Racionalizam caruje gotovo tri stoljeća i kroz to vrijeme čovjek je zaboravio Boga. Kontemplacija u povijesti ima duboke korijene, ali je tijekom posljednjih stoljeća zanemarena. Smatralo se da je kontemplacija teža molitvena vježba i nije prikladna za svakoga. Stoga je u posljednjih dvjesto godina, pod utjecajem prosvjetiteljstva, gotovo posve zaboravljeno bogato kontemplativno iskustvo tijekom kršćanske povijesti.

U novije vrijeme ponovno raste golemo zanimanje za kontemplaciju: u velikoj nakladi tiskaju se stari spisi kršćanskih mistika. Osnivaju se samostani koji njeguju i poučavaju kontemplativnu molitvu. Raste broj osoba koje žele živjeti u kontemplativnim redovima. Redovničke zajednice opet naglašavaju važnost kontemplativne molitve. Promiče se zaboravljena molitvena metoda biblijskih tekstova *lectio divina* (božansko čitanje). U toj metodi navode se tri glavne vrste kršćanske molitve: usmena (*oratio*), meditativna (*meditatio*) i kontemplativna molitva (*contemplatio*). U Rimu je 2008. godine održana biskupska sinoda koja određuje da se „*lectio divina* promiče u župama, obiteljima, crkvenim pokretima, u odgoju budućih svećenika, na vjeronauku“. Govoreći o metodi *lectio divina* Benedikt XVI. naglašava: „*To su stube kojima se monasi uspinju od zemlje prema nebu.*“

Kontemplacija nije gledanje tjelesnim očima, nego „motrenje, zrenje“. Kontemplacija je iskustvo, doživljaj s onu stranu racionalne spoznaje. U kontemplativnoj vježbi ne shvaćamo razumom, ne meditiramo o nekom tekstu ili slici. U kontemplativnoj vježbi riječ je o čistoj svijesti koja nadilazi našu osobu. Razum, volja i osjećaji Božji su darovi i čine nas ljudima, ali se ne smijemo identificirati s razumom. Razum je instrument na kojem naše pravo biće svira. Trebamo se služiti razumom, inače ćemo otići na krivi put. Ali tim moćima ne možemo posve dokučiti Božje tajne. Intelktualno znanje je ograničeno i ne može dati cjelovito tumačenje našega života. Na kontemplativnom putu čovjek treba umiriti to znanje kako bi spoznao istinu o sebi gledanu s Božje strane. Pravi duhovni put vodi preko povlačenja *ja-aktivnosti* (misli, volje i osjećaja) da bi se jasnije očitovala duhovna razina koja je prekrivena *ja-aktivnošću*. Kontemplacija je životni put vježbe, predanja i discipline koji čovjeka iznutra preobražava.

Augustin je svoj stav o molitvi jasno izrazio: „*Čovjek moli da sebe transformira, a ne da Boga informira.*“ Drugim riječima, mi smo Božji informacijski centar, a ne informacijski centar za Boga. Na duhovnom putu samo otkrivamo ono što nam je Bog darovao. Imamo osobno ime i obiteljsko prezime. Ali naše je pravo prezime da smo Božjega roda. Potječemo iz Božjega života i u Božji život se vraćamo. To je iskustvo *iznutra* koje su kušali i pjesnici i teolozi i laici.

- „*U svemiru postoji samo jedan hram, a to je ljudsko tijelo.*“ (Novalis)
- „*Samo je onaj čovjek, tko je živa kuća Božja.*“ (Matoš)
- „*Svaki čovjek je hram Božji.*“ (Benedikt XVI.)

Priča *Paternoster* također to pojašnjava:

Kršćanin se zvao Paternoster. Molio je, postio i hodočastio, ali s vremenom mu je molitva postala suha i prazna. Obavio je duhovne vježbe, pohađao razne molitvene seminare. Uključio se u karitativni i mirovni pokret. Neko je vrijeme živio u šumi kao pustinjač. No, nakon svega, ostao je isti. Na povratku kući, zadesi ga oluja i pronađe utočište kod jednog starca. Paternoster ispriča starcu svoju muku. Starac ga je dugo motrio, a onda reče: „Sine moj, ti boluješ od bolesti zaborava. Zaboravio si svoje ime. Zaboravio si da si ti molitva. Ti si Očenaš. Moliti ne znači izučiti novu molitvenu metodu, nego znati tko si, i biti čovjek koji trebaš biti. Isus je bio čovjek molitve, ne zato što je molio, nego zato što je bio molitva. Sine moj, i ti si Božja molitva. Ti si Božji sakrament. Ti si Hram Božji“.

❖ Čežnja za Bogom

Bela Hamvaš, mađarski književnik, bio je oduševljen rečenicom da smo djeca Božja. Imao je toliku čežnju za tim iskustvom da je napisao: „Kad bih čuo da na kraju svijeta postoji netko tko me može uvesti u tu tajnu, išao bih k njemu da me uputi u to iskustvo.“

Jesam li ikada u životu osjetio takvu čežnju? Evo, pruža mi se mogućnost da u sebi probudim čežnju za Bogom. Sada sam odrastao i sve je u mojoj ruci. Samo trebam pružiti ruku i pomiriti se s prošlošću, budućnost predati Božjoj providnosti, a sada i ovdje čeznuti za spoznajom da sam dijete Božje. Čista čežnja za Bogom i prazne ruke najbrže i najsigurnije vode me Bogu.

❖ Predanost, ljubav, čežnja i povjerenje u kontemplativnoj molitvi

Kontemplativni put započinjemo s čežnjom, vjerom, ljubavlju, povjerenjem i predanjem. To je golema pomoć na putu, jer lakše podnosimo teškoće. Ljubav i čežnja u kontemplaciji imaju odlučujuće značenje. Teistička mistika većinom je ljubavna mistika.

Pisac *Oblaka neznanja* savjetuje da se riječ napuni predanjem, ljubavlju i povjerenjem u Boga. Ljubav, predanje i čežnja osnovni su pokreti duše koji neprestano prate riječ, upravljaju nama i služe za sabiranje. Netko tko je žedan, ne mora više misliti na vodu. Čežnja za vodom već je u njegovu tijelu. Isto je tako i s ljubavlju. Tko zaista ljubi, čezne i predaje se, nije rastresen. Kontemplativna vježba takvoj osobi najprije će uspjeti. Važno je čežnju položiti u riječ koja postaje slavom, hvalom, prošnjom, bez dodavanja osobnih misli, osjećaja ili riječi. Riječ postaje

sveobuhvatna molitva koja molitelja sve više zahvaća, tako da se njegovo čitavo biće ulijeva u tu riječ i nema potrebe više pred Bogom govoriti. Ipak, ne treba se čuditi ako ti osjećaji izostanu. Put vodi kroz duga razdoblja suše, kroz pustinju i noć. Tada je najvažnije nastaviti dalje vježbati, iako imamo osjećaj da ne molimo i da se ništa ne događa. Tada nas nosi samo vjera u cilj. Poput slijepca koji je vapio Isusu: „*Gospodine, daj da progledam!*“, sa čežnjom zavapimo za svjetlom i Bogom.

❖ Riječi koje ozdravljaju

U evanđelju čitamo parabolu o bolesniku koji je 38 godina patio od bolesti samopouzdanja. On ima osjećaj manje vrijednosti, sebe smatra sporijim i slabijim od drugih.

Isus ga pita:

- Želiš li ozdraviti?

Bolesnik odgovara:

- Gospodine, nema nikoga tko će mi pomoći! Drugi su brži od mene.

Nato mu Isus uzvrati:

- Ustani, uzmi svoju postelju i hodaj!

Isus u ovoj kratkoj evanđeoskoj paraboli želi reći: Ne uspoređuj se s drugima. Ti si vrijedan! Tvoja vrijednost je u tebi. To ti je dar od Boga. Ustani! Hodaj! Ti to možeš!... I bolesnik je prohodao!

Evagrije Pontski smatra da ljudi sami sebe kočuju u životu tako što ponavljaju riječi koje ih čine bolesnima. U djelu *Antiretikon (Zbirka proturiječi)* Evagrije navodi 600 negativnih rečenica koje čovjeka truju i čine bolesnima. Te negativne riječi i rečenice sustizale su ih na životnom putu; dolazile su iz obitelji te iz šire društvene okoline. Evagrije potom pronalazi 600 rečenica iz Svetog pisma koje čovjeka čine zdravima dok ih ponavlja. Treba se s povjerenjem predati Božjoj Riječi, izložiti svoje rane Gospodinu i u tišini kontemplacije pustiti da nas Riječ iscijeli.

Ne viči prema Bogu: U tebi životni izvor se skriva!

Ako ga ne zatvoriš, teći će uvijek voda živa. (Angelus Silesius)